

УДК 811.161.2'373+340.113

Н. П. Яцишин – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей Волинського національного університету імені Лесі Українки

До питання про впорядкування вітчизняної юридичної термінології у контексті міжнародних стандартів

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов гуманітарних спеціальностей ВНУ ім. Лесі Українки

У статті проаналізовано види та форми взаємодії української і міжнародної юридичної термінології, прослідковано причини розширення словникового запасу українських юридичних термінів і понять, зростання їх фахового лінгвістичного та юридичного тлумачення на тлі інтенсивності розвитку юридичної термінології в сучасних умовах.

Ключові слова: юридична термінологія, терміносистема, дискурс, термін.

Яцишин Н. Ф. К вопросу об упорядочении отечественной юридической терминологии в контексте международных стандартов. В статье проанализированы виды и формы взаимодействия украинской и международной юридической терминологии, прослежены причины расширения словарного запаса украинских юридических терминов и понятий, рост их профессионального лингвистического и юридического толкования на фоне интенсивности развития юридической терминологии в современных условиях.

Ключевые слова: юридическая терминология, терминосистема, дискурс, термин.

Yatsishin N. P. On the regulation of the domestic legal terminology in the context of international standards. The article analyzes the types and forms of cooperation between Ukrainian and international legal terminology, retraces reasons of expansion of Ukrainian legal vocabulary of terms and concepts, increasing of their professional linguistic and legal interpretation in the background intensity of legal terminology in modern conditions.

Key words: legal terminology, terminology, discourse, term.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальність даної теми визначається потребою впорядкування та унормування національної

юридичної терміносистеми з метою приведення її у відповідність з власними потребами і міжнародними стандартами. Для національного юридичного термінознавства, яке щойно виділилося як окремий науковий напрямок, це важливо, в першу чергу, з точки зору забезпечення новими термінами і поняттями, поглиблення і вдосконалення понятійного апарату і його словесного вираження.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. У науковій літературі даний напрямок розробляють Н. Артикуца, Й. Багмут, М. Вербенець, І. Гумовська, Т. Заплітна, В. Лейчик, А. Ляшук, П. Рабінович, І. Усенко, О. Шевченко та інші дослідники. Так, на думку Н. Артикуци та І. Усенко, на формування юридичної термінології у кожній мові впливають міжнародні й, відповідно, міжмовні зв'язки. Запозичення і мовна інтерференція (взаємодія мовних систем при двомовності, що визначається шляхом порівняння і зіставлення) – важливі чинники термінотворчого процесу. Поширення сфери правового регулювання, поява нових галузей права на стику наук спричиняють активне творення юридичної термінології за рахунок залучення суміжних сфер. Юридичній термінології, як і будь-якій історично сформованій термінологічній системі, притаманні як загальнолюдські, так і національно-специфічні мовні закономірності [1, 476–478].

Метою даної статті є встановлення засобами порівняльного аналізу характерних рис української юридичної терміносистеми як репрезентанта тенденцій розвитку відповідної терміносистеми в іншомовному світі задля впорядкування останньої у контексті міжнародних стандартів.

Сьогодні загально визнано, що інтеграція та взаємодія міждержавних терміносистем, зокрема юридичних, вимагає уніфікації цілей та функціональних завдань термінологічних структур, концептуальних засад термінознавства як науки, корекції та якісного (адекватного) формування її метамови. Слід зазначити також, що з поглибленням міжнародних зв'язків вивчення іноземної мови набуває фахового термінологічного спрямування, однією з ознак якого є термінологічна двомовність. При цьому, терміни

різних галузей знань, в т. ч. і юридичних, утворюють в українській та іноземній мовах свої системи з внутрішньою впорядкованістю компонентів. Знайти оптимальну відповідність між цими системами як в регіоні країн Євросоюзу, так і за його межами – важливе завдання сучасної юридичної лінгвістики [2, 193–197].

У цьому процесі важливого значення набуває передача англійських термінів на українську мову, що вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою, а при передачі науково-технічної та юридичної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова [3, 58].

Засобами порівняльно-правового аналізу встановлено, що юридичні терміни мають такі самі шляхи передачі з англійської мови на українську як і всі інші терміни. Однак, головною проблемою перекладу юридичних термінів є їхня багатозначність, тому перекладач повинен враховувати всі ці особливості та зміст тексту, разом із значенням інших термінів, слів, словосполучень, що пов'язані з юридичним терміном. Проте незалежно від ступеня володіння перекладачем мовою, об'ємом його фонових знань, він так чи інакше зустрінеться з неочікуваним в тексті оригіналу, що може бути лінгвістичними чи екстралінгвістичними реаліями. Враховуючи це перекладачеві потрібно знати і вміти користуватися (окрім словників) різними енциклопедичними довідниками, які допоможуть точніше та краще передати значення юридичної термінології.

О. Шевченко – фахівець з порівняльного правознавства, вважає, що при порівняльному вивченні кримінального права недостатньо обмежуватися лише кримінально-правовою термінологією, і що активне використання латинської лексики римського права слід розглядати як ефективний засіб збагачення термінолексики у цій галузі [4, 195–197]. Дійсно, класична термінологія римського права визнається й сьогодні як фундамент сучасної

юридичної термінології, а змістовні дефініції римських *juris prudentes* доступні і зрозумілі юристам будь-якої країни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Як бачимо, впорядкування вітчизняної юридичної термінології у значній мірі залежить від внутрішніх потреб і зовнішніх можливостей. Останні є досить сприятливими, що пов'язане з інтернаціоналізацією і глобалізацією світового розвитку, в результаті чого словниковий запас юридичних термінів і понять значно розширився і адаптувався.

Література

1. Юридична термінологія / Н. В. Артикуца, І. Б. Усенко // Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – Т. 6 : Т-Я, 2004. – С. 476–478.

2. Ярыш В. Д. О необходимости сравнительно-правовых дисциплин в юридическом образовании / В. Д. Ярыш // Порівняльне правознавство : сучасний стан і перспективи розвитку : Зб. наук. статей / За ред. Ю. С. Шемшученка, О. В. Кресіна ; Упор. О. В. Кресін, О. М. Редькіна, за участі К. О. Черніченка. – К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, Київський ун-т права НАН України, 2006. – С. 193–197.

3. Багмут Й. А. Проблеми перекладу суспільно-політичної літератури українською мовою / Й. А. Багмут. – К. : НД, 2005. – 201 с.

4. Шевченко О. Т. Сравнительное уголовное право : что, зачем и как сравнивать в одноименном учебном курсе / О. Т. Шевченко // Порівняльне правознавство : сучасний стан і перспективи розвитку : Зб. наук. статей. – К., 2006. – С. 195–197.